

Resensies / Reviews

Anton van Wouw – 'n kenner aan die woord

Duffey, A.E. 2008. Anton van Wouw: the smaller works.
Pretoria: Protea Book House. 240 p. Prys: R400,00.
ISBN: 978-1-86919-081-1.

Resensent: R. Swanepoel
Departement Kunsgeskiedenis,
Potchefstroomkampus,
Noordwes-Universiteit

Die skrywer, professor Alex Duffy van die Universiteit van Pretoria, neem met hierdie boek die leser op 'n reis deur die lewe en werk van die beeldhouer Anton van Wouw (1862-1945), wat algemeen bekend staan as die vader van beeldhoukuns in Suid-Afrika. In dié proses reis ons deur Suid-Afrika gedurende kolonialisme in die eerste helfte van die twintigste eeu soos gesien deur die oë en werke van Van Wouw. Van Wouw is in Driebergen, Nederland gebore en het in 1890 op 28-jarige ouderdom na Suid-Afrika gekom. Hy was, interessant genoeg, ook die peetpa van Pierneef.

Duffy laat die klem val op Van Wouw se beeldhouwerke op kleiner skaal. Hy merk tereg op dat dit juis in hierdie kleiner werke is wat Van Wouw se virtuositeit as beeldhouer tot sy reg kom, eerder as sy groter en monumentale werke. Die rede hiervoor is dat hierdie kleiner werke hoofsaaklik nie opdragwerke is nie en Van Wouw sy eie artistieke stempel kon afdruk, omdat daar nie voorskrifte van opdraggers was wat hy noodwendig moes volg nie.

Duffy verdeel hierdie kleiner werke in ses groeperings. Die eerste groep bestaan uit klein volfiguurwerke van historiese figure uit sowel

die Afrikaner- as Engelse gemeenskappe van die mense van sy leeftyd. Die tweede groep is studies van mense uit die swart bevolkingsgroepe van Suid-Afrika. Vrystaande beelde vorm die derde groep, terwyl kleiner borsbeelde van politici, digters en skrywers, asook ander figure in die vierde groep ressorteer. In die vyfde groep plaas Duffy al die skaalmodelwerke wat Van Wouw vir sy groter monumente gemaak het. Die laaste groepering sluit kleiner vlak-reliëfbeelde en -panele in. Die orde waarin Duffy die werke groepeer, bied 'n logiese volgorde en is ruim genoeg gedefinieer om al die werke in te sluit. In hierdie groeperings sluit Duffy nie net bekende werke soos *Kruger in ballingskap*, *Die verkenners*, *Die boesmanjagter*, *Die daggaroker* en *Noitjie van die onderveld* in nie, maar ook werke soos byvoorbeeld *Myner met 'n hamerboor* en verskeie borsbeelde van onbekender figure, asook skaalmodelle vir sommige van sy grootskaalwerke. Baie van die kleiner beeldhoustukke wat nog nie voorheen in werke oor Van Wouw opgeneem is nie, is in hierdie boek opgeneem. Duffy doen moeite om die werke in detail te beskryf en te bespreek. Van Wouw was by uitstek 'n realis maar in die gees van 'n Rembrandt is hy 'n karakteruitbeelder by uitstek. Van Wouw het hom nie net toegespits op nasionale helde en bekende figure nie, maar ook die sogenaamde onbelangrikes het 'n plek in sy oeuvre gekry. Hierdie punt word goed in Duffy se boek belig.

Die sterk eienskap van die boek is die kykie wat ons via die werke nie net op Van Wouw se werk kry nie, maar ook op die geskiedenis van die Afrikaner gedurende kolonialisme. Dit is juis tydens die Anglo-Boereoorlog en die Eerste Wêreldoorlog wat Van Wouw tyd gehad het om aandag aan tegniese afronding te skenk. Die treffendste werke van Van Wouw is waarskynlik in die tweede groepering waar hy op die uitbeelding van swart mense fokus, juis vanweë die kragtige karakteruitbeeldings.

Duffy se keuse van foto's – dikwels is meer as een foto van 'n werk vanuit verskillende hoeke afgeneem – is nuttig en goed geplaas. Deur middel van die foto's word die beelde vanuit verskillende perspektiefhoeke belig en bied dit 'n ondersteuning vir die bespreking van die werke. Daar is ook heelwat geskiedkundige foto's. Afgesien van foto's is daar ook argivariese materiaal om insig te bied in die omstandighede waaronder Van Wouw die werke geskep het.

Die boek getuig van deeglike navorsing. Die skrywer slaag daarin om hierdie navorsing in 'n gemaklike, onderhoudende en lesersvriendelike skryfstyl en taalgebruik weer te gee. Dit is 'n meervlak-kige boek en daarom hoogs aan te beveel. Afgesien van die in-

herente artistieke waarde van Van Wouw se kleiner werke, bied hulle ook 'n historiese perspektief van die sosio-ekonomiese en kulturele omstandighede van Suid-Afrika gedurende sy leeftyd. Duffy slaag daarin om Van Wouw se verhaal binne die groter konteks te vertel en op 'n interessante wyse te belig. Hierdie is met ander woorde nie 'n boek net vir kunsgeskiedkundiges nie, maar dit bied ook interessante en leersame leesstof vir diegene met 'n historiese en wyer kulturele belangstelling in die mense van Suid-Afrika gedurende die eerste helfte van die twintigste eeu.

Die boek bied 'n woord op sy tyd. Van Wouw is in die besonder bekend vir sy standbeelde en monumentale werke. Die bekendstes hiervan is seker die standbeeld van Paul Kruger op kerkplein in Pretoria en die Vrouemonument in Bloemfontein. Indien hierdie kleiner werke – veral die minder bekendes – nie opgeteken word nie, staan dit 'n kans om vir die nageslag verlore te gaan.

In aansluiting by die boek kan belangstellende lesers gerus ook die volgende twee boeke oor Van Wouw lees: Duffy se boek (katalogus), *Anton van Wouw, 1862-1945 en die Van Wouwhuis* wat in 1981 verskyn het. Die ander boek is 'n biografie van Van Wouw, geskryf deur die kurator van die Van Wouwhuis, Joey Ernst, wat in 2006 verskyn het.

Anton van Wouw: the smaller works is keurig uitgegee in 'n handige formaat. Duffy word gereken as een van die prominente kenners op die werk van Anton van Wouw, Frans Oerder en ander pionier-kunstenaars van Suid-Afrika. Hierdie boek lewer getuienis daarvan. Versamelaars van Van Wouw se kleiner werke sal hierdie boek uiters handig vind.